

H4J KONSONANTIT (luonnos)

4 HEPREA, KIELIOPPI, <https://genfibeta.weebly.com/h4.html>
(genfibeta.weebly.com/ muuttuu myöhemmin gen.fi/-osoitteeksi)

H4J LAINASANAT JA SIIRTOKIRJOITUS, <https://genfibeta.weebly.com/h4j.html>

H4J Konsonantit, <https://genfibeta.weebly.com/h4j-konsonantit.html>

SISÄLLYSLUETTELO

1. Konsonanttiäänteiden siirtäminen
2. Konsonantit
3. J-konsonantti
4. V-konsonantti
- ...

1. KONSONANTTIÄÄNTEIDEN SIIRTÄMINEN

Suomen ja muiden tutuimpien länsikielten konsonanttiäänteiden siirtämisessä heprean kirjaimistolle käytetään Heprean kieliakatemian ohjeiden mukaisesti seuraavia konsonantteja (esim. arabian transkriboimiseen tarvitaan lisäksi muitakin merkkejä).

Monet nimet ovat kuitenkin jo vakiintuneet ei-säännönmukaiseen muotoon, joten ensisijaisesti nämä säännöt koskevat uusia transkriboitavia nimiä ja sanoja. Konsonantit esitetään heprealaisessa aakkos- eli alefbet-järjestyksessä.

2. KONSONANTIT

b ב

ברלין בֵּרְלִין saks. Berlin (Berliini)

ניירובי נִירֹבִי (engl.) Nairobi

סורבון סוֹרְבוֹן ransk. Sorbonne

אבה אֶבֶה germ. Ebba

v ב, katso ו

g ג

גיברלטר גִּיבְרָלְטָר (lat.) Gibraltar

פראג פְּרָאג ransk., engl. Prague (Praha)

ריגה רִיגָה latv. Riga (Riika)

באגה בְּאָגָה ruots. Bagge

dž 'ג (dʒ, ğ, "ohut d" + soinnillinen s)

גיון גִּוּן engl. John

ג'ינס גִּינְס engl. jeans [po. גִּינְז]

ג'ורג' גִּוּרְגִּי engl. George

ג'ורג'יו גִּוּרְגִּוִּי ital. Giorgio

d ד

דיטרויט דִּיטְרוּיִט [דִּטְרוּיִט] engl. Detroit

סודנקילה סוּדְנְקִילָה [סוּדְנְקִילָה]

{{סודנקולה}} Sodankylä

אודוולה אודוּוּלָה [אודוּוּלָה] ruots. Uddevalla

ð 'ד (dh, hankaava soinnillinen dentaali)

דיס דִּיס engl. this

סאדרן סְאִדְרוֹן engl. southern

h ה

הלסינקי הֶלְסִינְקִי Helsinki

להטי [להטי] לאהטי לְהֵטִי Lahti

v ו tai ב

V-äänteen merkitsemisessä käytetään yleensä vav-kirjainta (ו), sanan alussa aina. Ktiv male -kirjoituksessa sanan keskellä oleva vav kirjoitetaan kaksoisvavina (וו). Jos v-äänten vierellä on kuitenkin jo vav-vokaalikirjain eli vav o- tai u-äänteen merkkinä, niin silloin käytetään vet-kirjainta (ב). Samoin aina sanan lopussa käytetään vet-kirjainta.

וילה וִילָה Ville

ליוורפול לִיּוּרְפוּל engl. Liverpool

הפּוּוֹסִי [הפּוּוֹסִי] האפּאווּסִי הָפּוּוֹסִי Haapavesi

רפּוּוֹסִי {רפּוּוֹסִי} רפּוּבִסִי רֶפּוּבִסִי Repovesi

פורבו פּוּרְבוּ Porvoo

יובה יוּבָה Juva

קייב קִיִּיב ven. Kiev (Kiova) [po. קִיִּיב]

w ו (bilabiaalinen eli kahdella huulella ääntyvä v)

וינדזור וִינְדְּזוּר engl. Windsor

הוליווד הוּלִיוּוּד engl. Hollywood

Ktiv male -kirjoituksessa w-äänne merkitään tietyissä tilanteissa kaksoisvavilla (וו). Katso "4. Vav-konsonantti".

פּוּוּל פּוּוּל פּוּוּל engl. Powell

z ז (soinnillinen s, ei ts!)

זו זוי engl. zoo

ברזיל ברזיל engl. Brazil (Brasilia)

טיימז טיימז engl. Times

ž ז' (ž, soinnillinen suhu-s)

ז'אק ז'אק ransk. Jacques

דבורז'ק דבורז'ק tšek. Dvořák

h ח' (x, χ, soinniton velaarinen frikatiivi, saksan ach-äänne)

Suun takaosassa ääntyvä hankaava h-äänne.

Chet geresh -merkkiä käytetään transkriboitaessa

esim. saksan ach-äännettä ja nykykreikan khi-äännettä

sekä vastaavia espanjan ja venäjän kielen äännteitä.

Ääntyy lähellä soinnitonta faryngaalista frikatiivia eli chet-äännettä.

מחין מַחִין saks. machen

ח'ואן ח'ואן esp. Juan

ח'אריס ח'אריס [ח'ריס] kreik. χάρις armo, suosio

t ט

Huomaa, että tav-kirjainta käytetään nykyisin vain tav geresh -muodossa ilmaisemaan soinnitonta hankaavaa dentaalia.

טאון טאון Tauno

טרטו טרטו Terttu

קטרינה קטרינה Katriina

יוטה יוֹטָה Jutta

מינטו מִינְטוּ Minttu

j י (engl. y)

Jos j-äänne on sanan keskellä tai lopussa, niin se kirjoitetaan ktiv male - kirjoituksessa useimmissa tapauksissa kaksoisjodilla. Katso "J-konsonantti".

יורמה יוֹרְמָה Jorma

פודאסיירווי [פּוּדַאסִיירוּוִי] Pudasjärvi

ורסיי וֹרְסִיִי ransk. Versailles

ליון לִיוּן לִיוּן? ransk. Lyon [po. לִיוּן?]

ç כּ (ch, sanan lopussa ךּ)

Soinniton palataalinen frikatiivi, esim. saksan ich-äänne.

פרידריכסהפן [פּרִידְרִיכְסֵהפֶן] פּרִידְרִיכְסֵהפֶן אפּן פּרִידְרִיכְסֵהפֶן
saks. Friedrichshafen

ציריך צִירִיךְ saks. Zürich

l ל

לנה לֵנָה Leena, Lena

הלי הֵלִי Heli

הלי הֵלִי Helli

m מ (sanan lopussa ם)

מרקוס מַרְקוּס Markus, lat. Marcus

הימו הֵימו Heimo

קימו קימו Kimmo

ויליאם וִילְיָאם engl. William

n נ (sanan lopussa)

נילו נילו Niilo

קונטו קונטו Kontu

האנו האנו Hannu

מוקונן מוקונן Muukkonen

s ס

סימו סימו Simo

רוסה רוסה Roosa, Rosa

יוסי יוסי Jussi

p פ (myös sanan lopussa)

פיריו פיריו Pirjo

אפו אפו Aapo

פפי פפי Peppi, Pepi

פיליפ פיליפ Filip

לאודרופ לאודרופ tansk. Laudrup

f פ (sanan lopussa ף)

פּבִּיאַן פּבִּיאַן Fabian

קאַפּה קאַפּה (Ethiopian) Kaffa

שװאַרצקאָפּף שװאַרצקאָפּף saks. Schwarzkopf

ts צ (engl. tz)

Tsadi vastaa ts-äännettä vain silloin, kun se kirjoitetaan lähtökielessä yhdellä kirjaimella, saks. ja ital. z, ven. ц jne.

ציריך ציריך saks. Zürich

ילצין ילצין ven. Ёльцин

פירנצה פירנצה ital. Firenze

Jos lähtökielessä t- ja s-konsonantit kuuluvat eri tavuihin, niin ne kirjoitetaan hepreaksi tet- ja samech-kirjaimilla:

וייטסלוואוטו ויטסלוואוטו Veitsiluoto

tš צ' (tʃ, č, t + soinniton suhu-s)

צײן צײן engl. chin

צ׳אַלי צ׳אַלי engl. Charlie

k ק

Huomaa, että kaf-kirjainta (כּ) ei nykyisin käytetä vierassanoissa k-äänteen merkinä. Pisteetöntä chaf-kirjainta (כּ) voidaan käyttää soinnittoman palataalisen frikatiivin (saks. ich-äänne) merkinä.

קיורובסי קיורובסי Kiuruvesi

רנטקילה [רנטקילה] רנטקילה רנטקילה Rantakylä

פקה פקה Pekka

פִּירְקוֹ פִּירְקוֹ Pirkko

r ר

רַיְמוֹ רַיְמוֹ Raimo

מַרְגָּרֵטָה מַרְגָּרֵטָה Margareta, Margareeta

š שׁ (sh, ſ, soinniton suhu-s)

שֵׁי שֵׁי engl. she

שְׁטוּטְגַּרְט שְׁטוּטְגַּרְט saks. Stuttgart

th ת׳ (θ, frikatiivinen soinniton t)

תֵּיק תֵּיק engl. thick

סְמִית׳ סְמִית׳ engl. Smith

Huomaa, että η- eli äng-äänteelle (η) ei ole hepreassa omaa merkkiä. Heprealaistetuissa vakiintuneissa lainasanoissa sitä ei edes äännetä, esim. mango (mango-hedelmä) tai Anglia (Englanti) lausutaan ilman äng-äännettä ("kirjaimellisesti niin kuin kirjoitetaan"). Suomalaiset vierassanat transkriboidaan kirjoitusasun mukaisesti.

קַנְגַּסְנִימִי קַנְגַּסְנִימִי

[קַנְגַּסְנִיאִמִי קַנְגַּסְנִיאִמִי] Kangasniemi

Läpinäkyvästi heprealaiset Matti-, Saara-, Sara-, Sari- ja Sarri-nimet kirjoitetaan yleensä heprealaisen kirjoitusasun mukaisesti.

מַתִּי מַתִּי Matti

שָׂרָה שָׂרָה Saara, Sara

שָׂרִי שָׂרִי שָׂרִי Sari, Sarri

Geresh-merkillä (') varustettuja kirjaimia voidaan kutsua seuraavasti: gimel geresh, dalet geresh, zain geresh, chet geresh, tsadi geresh ja tav geresh.

גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל גִּימֶל
 דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת דָּלֶת
 זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן זַיִן
 חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת חֵי"ת
 צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי צָדִי
 תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו תָּו

3. J-KONSONANTTI

Jod-kirjainta käytetään sekä j-konsonantin että i-vokaalin merkinä. Jotta nämä eivät menisi ktiv male -kirjoituksessa (helposti) sekaisin, niin on tehty seuraava säännöt:

1. Sanan alussa jod-konsonantti kirjoitetaan ktiv male -kirjoituksessa yksinkertaisena.

יֵוֹאֲנָקוֹסְקִי יֵוֹאֲנָקוֹסְקִי Juankoski

יֵרֵה יֵרֵה Jere

יֵרֵאֵן יֵרֵאֵן ruots. Göran

2. Sanan keskellä ja lopussa jod kirjoitetaan kaksinkertaisena.

סֵרְגֵי סֵרְגֵי Sergei

רֹבֵנִימִי רֹבֵנִימִי Rovaniemi

3. Jos jod-konsonantin vieressä on jo kuitenkin vokaalina ääntyvä kirjain (alef, he, vav tai jod), niin silloin jod kirjoitetaan yksinkertaisena.

אוּטְסְיוֹקִי אוּטְסְיוֹקִי Utsjoki

4. Ja-alkuisessa tavussa a-vokaalin merkinä on alef,
joka kirjoitetaan myös vokalisoituun muotoon.

לוּהִיא לוּהִיא Lohja

קִיאָנִי קִיאָנִי Kajaani

Konsonantista jodia käytetään myös diftongeissa sulkemaan tavu. Katso Diftongit (dokumentti tulossa).

הִינּוּלָהּ הִינּוּלָהּ Heinola

רֵיקִיאווִיק רֵיקִיאווִיק [רֵיקִיאווִיק] Reykjavik

4. V-KONSONANTTI

Myös vav-kirjainta käytetään sekä konsonanttina (v, w) että vokaalina (o, u). Seuraavien sääntöjen kautta on kuitenkin pyritty täsmentämään sitä, milloin se on konsonantti ja milloin vokaali.

1. V-äänne kirjoitetaan vav-kirjaimella aina sanan alussa.

וּאָסָה וּאָסָה Vaasa

וּוּטְסוֹן וּוּטְסוֹן Watson

וּיְבוּרְג וּיְבוּרְג Viburg [Viipuri]

וּנְטָה וּנְטָה {וּאָנְטָה} Vantaa

2. V-äänne kirjoitetaan vav-kirjaimella myös silloin, jos v-konsonantin vieressä ei ole vav-kirjainta o:n tai u:n merkinä.

Ktiv male -kirjoituksessa sanan keskellä וו.

{וּאָווִיה} לוּוִיה לוּוִיה Lavia

קִרוּוִינוּ קִרוּוִינוּ Karvinen

3. V-äänne kirjoitetaan sanan keskellä bet-kirjaimella,
jos sen vieressä on vav o- tai u-vokaalin merkinä:

טוּבָּלוּ {טוּבָּאָלוּ} Tuvalu

פּוּרְבוּ פּוּרְבוּ Porvoo

קוּאֹבּוּלָה קוּאֹבּוּלָה Kouvola

Käytännössä näkee kuitenkin usein yhä edelleen käytettävän vanhan käytännön mukaisesti sanan keskellä bet-kirjainta silloinkin, kun säännön mukaan siihen kuuluisi vav.

פּאָסִיקִיבִי {פּאָסִיקִיוּי} Paasikivi

4. Väänne kirjoitetaan sanan lopussa aina bet-kirjaimella:

פּיִקּוּב פּיִקּוּב Paikov

5. KAHDENNETTU KONSONANTTI ELI GEMINAATTA

Jos konsonantti lausutaan vokaalin jälkeen kahdennettuna eli geminaattana, niin se voidaan merkitä vokalisoidussa kirjoituksessa dagesh chazak -pisteellä, ei kuitenkaan vet-, he-, chaf-, fe-, resh-, tsadi-, shin- eikä geresh-kirjaimissa. Myöskään konsonantin jälkeiseen kirjaimeseen ei voi merkitä kahdentavaa pistettä.

Gimel-, dalet- ja tav-kirjaimissa ei vierasnimissä käytetä dagesh kal -pistettä. B- ja p-äänteitä vastaaviin bet- ja pe-kirjaimiin dagesh merkitään vokalisoidussa kirjoituksessa aina.

בּוּבָּה בּוּבָּה Bubba

הַאֲנוּ [הַאֲנוּ] האָנוּ Hannu

הַמְּנִלִּינָה הַמְּנִלִּינָה Hämeenlinna

הַאֲפּוֹנֵן {הַאֲפּוֹנֵן} האָפּוֹנֵן Happonen

יַאֲטָה יַאֲטָה Jatta

יוּסִי יוּסִי Jussi

פקלה {פקאלה} Pekkala

Kahdentavaa pistettä ei merkitä resh-kirjaimen eikä konsonantin jälkeiseen geminaataan:

ויראט וירט Virrat

פירקו פירקו Pirkko

קרטולה קרטולה Karttula

?? KAHDENNETTU JOD

Kahdennettu i-vokaalin jälkeinen jod on kirjoitettava vokalisoidussa tekstissä dagesh-pisteellä. Ktiv male -kirjoituksessa ij-yhtymä kirjoitetaan kahdella jod-kirjaimella.

אנגלייה אנגלייה Englanti

קמיירבי [קמיירבי] Kemijärvi

איוס איוס Íos (Huom.! Alef- ja vav-kirjainten välissä vain yksi jod.)

?? ÄNG-ÄÄNNE

Hepreassa ei ole merkkiä äng-äänteelle (ŋ). Se transkriboidaan kirjoitusasun mukaan joko nun- tai gímel-kirjaimella. Äng-äännettä ei yleensä myöskään hepreassa lausuta.

האנקו הנקו הנקו Hanko

קונגינקאנס קונגינקאנס קונגינקאנס

Konginkangas

?? DAGESH KAL

Vierassanoissa ei käytetä gimel-, dalet- kaf- ja tav-kirjaimissa dagesh kal -pistettä.

גאורגיה גאורגיה Georgia

דובאי דובאי Dubai

ת'יק ת'יק engl. thick (paksu)